

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สนองพระราชดำริโดย (อพ.สธ.-มกน.)

แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ 7 (ตุลาคม 2564 - กันยายน 2569)

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

**โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สนองพระราชดำริโดย (อพ.สธ. - มกน.)
แผนแม่บทระยะ 5 ปีที่ 7 (ตุลาคม 2564 - กันยายน 2569)**

หลักการและเหตุผล

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบสานพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระบรมกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตรมีพระราชดำริให้อนุรักษ์พืชพรรณของประเทศและดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พสกนิกรทุกหมู่เหล่าเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรให้ร่วมคิดร่วมปฏิบัติจนเกิดผลประโยชน์ถึงมหาชนชาวไทยและให้มีระบบข้อมูลทรัพยากรสื่อถึงกันได้ทั่วประเทศและเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุถึงวัตถุประสงค์อพ.สธ. จึงได้จัดทำแนวทางการดำเนินงาน 3 กรอบประกอบด้วย 1) กรอบการเรียนรู้ทรัพยากรมี 3 กิจกรรมคือ 1. กิจกรรมปกป้องทรัพยากร 2. กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากรและ 3. กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร 2) กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรมี 3 กิจกรรมคือ 1. กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร 2. กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร และ 3. กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร 3) กรอบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรมี 2 กิจกรรมคือ 1. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ 2. กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรรวมทั้งสิ้น 8 กิจกรรมภายใต้แผนแม่บทมีระยะเวลา 5 ปีต่อหนึ่งแผนซึ่งในปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินงานตามแผนแม่บทช่วงระยะที่ 5 ปีที่เจ็ด (พ.ศ. 2564-พ.ศ. 2569)

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งอยู่เลขที่ 199/19 ถ.มิตรภาพต.ในเมืองจ.ขอนแก่นได้รับอนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัยให้จัดตั้งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2531 โดยผู้ริเริ่มในการก่อตั้งซึ่งได้รับอนุมัติเป็นผู้รับใบอนุญาตคือ ดร.ประกฤษศักดิ์โพธิ์พร้อมด้วยความสนับสนุนของ ดร.มังกรศักดิ์โพธิ์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานสภาวิทยาลัยในขณะนั้นจึงถือว่าบุคคลทั้งสองเป็นผู้ให้กำเนิดแก่สถาบันการศึกษาแห่งนี้เปรียบเสมือนเป็นผู้เปิดโอกาสทางการศึกษาและสัมมาชีพในระดับสูงให้แก่กุลบุตรกุลธิดาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีทางเลือกในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้อย่างน่าภาคภูมิใจทั้งนี้ด้วยผลงานการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมในเรื่องการจัดการศึกษาที่สามารถผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่มีคุณวุฒิคุณธรรมและคุณภาพวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงได้รับใบอนุญาตให้เปลี่ยนประเภทจากวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (North Eastern University : N.E.U.) เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2542 ปัจจุบันเปิดสอนทั้งหมด 5 คณะดังนี้ 1) คณะวิศวกรรมศาสตร์ 2) คณะบริหารธุรกิจ 3) คณะสังคมศาสตร์ และ

มนุษยศาสตร์4) คณะศึกษาศาสตร์และ5) คณะพยาบาลศาสตร์และได้เข้ากลุ่มสถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่3 กลุ่มพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนอื่นเพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยคือจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้เกิดผลลัพธ์เฉพาะของตนของผู้เรียนทุกด้านสามารถบูรณาการความรู้สู่การพัฒนาชุมชนสังคมและสามารถสร้างความรู้ใหม่ๆได้ด้วยตนเอง

การพัฒนาชุมชนด้วยฐานทรัพยากรและการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชเป็นสิ่งสำคัญและเพื่อเป็นการน้อมนำพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีทรงสืบสานพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระบรมโกศเบญจมาภินิหารมหากษัตริย์ผู้ทรงเมตตาอารีของสมเด็จพระบรมราชาที่1 รัชกาลที่1 แห่งกรุงรัตนราชสุทธาสยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ) และได้กำหนดการดำเนินงานภายใต้3 กรอบดังนี้กรอบที่1 กรอบการเรียนรู้ทรัพยากรรับผิดชอบดำเนินกิจกรรมที่1. กิจกรรมปกป้องทรัพยากรกรอบที่2 กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรรับผิดชอบดำเนินการกิจกรรมที่5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากรและกรอบที่3 กรอบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรรับผิดชอบดำเนินกิจกรรมที่7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนตามดำเนินงานตามกรอบและกิจกรรมที่ได้กำหนดเอาไว้และส่งเสริมการดำเนินการให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์ของโครงการฯ

1. เพื่อปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อจัดเก็บและบันทึกข้อมูลฐานทรัพยากร ในท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร แก่บุคลากร นักศึกษา และชุมชน
4. เพื่อสร้างความร่วมมือกับท้องถิ่น ชุมชน ในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ในการนำไปใช้ประโยชน์

กรอบแนวทางดำเนินงาน

กรอบที่ 1 กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกป้องทรัพยากร

กรอบที่ 2 กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

กรอบที่ 3 กรอบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

ตัวชี้วัดผลลัพธ์

1. มีพื้นที่ปกปักรักษาป่าธรรมชาติและทรัพยากรจำนวน 1 พื้นที่ ภายใต้งบประมาณ 50 กม.เมตรของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. มีข้อมูลฐานทรัพยากรธรรมชาติทั้งสิ้น ไม่น้อยกว่า 50 ชนิด
3. มีสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจำนวน 1 แห่งเพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรแก่บุคลากรนักศึกษาและคนในชุมชน
4. มีเครือข่ายความร่วมมือเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ไม่น้อยกว่า 2 แห่ง

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนระยะ 5 ปี

1. มีพื้นที่ปกปักรักษาป่าธรรมชาติและทรัพยากรปราศจากการทำลายจากมนุษย์เป็นที่อยู่อาศัยร่วมกันของพืชและสัตว์ สร้างระบบนิเวศทางธรรมชาติที่สมบูรณ์
2. มีข้อมูลฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่ครบถ้วนสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยและพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม
3. มีแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรผ่านสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรแก่ บุคลากร นักศึกษา และคนในชุมชน
4. เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร

แนวทางการดำเนินงานโครงการ อพ.สธ. - มกน. ขอนแก่น ในปี 2564 – 2569

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนดังนี้

1.1 กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกปักพันธุกรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่มีแนวปฏิบัติให้มีพื้นที่ปกปักพื้นที่ป่าธรรมชาติในพื้นที่บริเวณแก่งน้ำดอนซึ่งเป็นพื้นที่ของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่นอกเขตรับผิดชอบของกรมป่าไม้และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือร่วมกันปกปักรักษาทรัพยากรในพื้นที่รับผิดชอบจากนั้นมีการสำรวจขึ้นทะเบียนทำรหัสประจำต้นไม้และทรัพยากรชีวภาพอื่นๆเช่นสัตว์และจุลินทรีย์ทำการศึกษาด้านชีววิทยาสันับสนุนให้มีอาสาสมัครรักษาทรัพยากรในการรักษาป่าและพันธุกรรมพืชดั้งเดิมไว้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อไปเมื่อมีความพร้อม

แนวทางการดำเนินกิจกรรม

1. โครงการปกปักทรัพยากรธรรมชาติ
2. โครงการสำรวจและเก็บข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ

2. กรอบการใช้ประโยชน์

โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนดังนี้

2.1 กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช

เป็นการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่นมีการศึกษาประเมินการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทั้งสามฐานตัวอย่างเช่นฐานข้อมูลพรรณไม้แห่งฐานข้อมูลงานวิจัยฐานข้อมูลทรัพยากรอพ.สธ.และข้อมูลต่างๆจากการทำงานในกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยรับผิดชอบโดยทำการบันทึกลงในระบบฐานข้อมูลทรัพยากรอพ.สธ. ซึ่งมีในรูปแบบของการบันทึกผ่านapplication และนำไปสู่การแสดงผลเป็นฐานข้อมูลและเชื่อมต่อถึงกันได้เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์พืชและทรัพยากรต่างๆ

แนวทางการดำเนินงานกิจกรรม

1. โครงการสร้างความร่วมมือกับท้องถิ่นในการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลฐานทรัพยากร
2. โครงการบันทึกข้อมูลฐานทรัพยากร

3. กรอบการสร้างจิตสำนึก

โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนดังนี้

3.1 กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่จะสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนและบุคคลทั่วไปให้เข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของพันธุกรรมพืชให้รู้จักหวงแหนรู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรของประเทศโดยการฝึกอบรมให้เห็นประโยชน์ทำให้เกิดความงตงามเกิดความปิติที่จะทำการอนุรักษ์ผ่านกิจกรรม “งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” โดยการดำเนินงานให้สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นที่รวบรวมพรรณไม้ที่มีชีวิตมีที่เก็บพรรณไม้แห่งพรรณไม้ต้องมีห้องสมุดสำหรับค้นคว้ามีการศึกษาต่อเนื่องรวมทั้งให้มหาวิทยาลัยเป็นที่รวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่นที่หายากใกล้สูญพันธุ์และเป็นที่ยอมรับปัญญาท้องถิ่นงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งของ “สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ” เพื่อเป็นสื่อในการสร้างจิตสำนึกด้านอนุรักษ์พันธุกรรมพืชโดยให้เยาวชนและบุคคลทั่วไปนั้นได้ใกล้ชิดกับพืชพรรณไม้เห็นคุณค่าประโยชน์ความสวยงามอันจะก่อให้เกิดสำนึกในการอนุรักษ์พรรณพืชต่อไป

แนวทางการดำเนินงานกิจกรรม

1. โครงการจัดทำสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
2. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและการนำไปใช้ประโยชน์

กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

ตารางที่ 1 การดำเนินงานในกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปลูกพันธุ์กรรมพืช

ลำดับที่	โครงการ/งานวิจัย/กิจกรรมเรื่อง	พื้นที่ เป้าหมาย	งบประมาณดำเนินการ				หมายเหตุ	
			2566	2567	2568	2569		
1	โครงการปลูกพันธุ์กรรมชาติ	บริเวณแก่งน้ำค้อ จ.ขอนแก่น	5,000	1 พื้นที่	5,000	1 พื้นที่		
2	โครงการสำรวจและเก็บข้อมูล ทรัพยากรธรรมชาติ	บริเวณแก่งน้ำค้อ จ.ขอนแก่น	5,000	ไม่น้อยกว่า 50 ชนิด	5,000	1 พื้นที่	5,000	ไม่น้อยกว่า 50 ชนิด
รวมเงิน (บาท)			10,000	5,000	10,000	5,000		

กรอบการใช้ประโยชน์พื้นที่

ตารางที่ 2 การดำเนินงานในกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร

ลำดับที่	โครงการ/งานวิจัย/กิจกรรม เรื่อง	พื้นที่ เป้าหมาย	งบประมาณดำเนินการ				หมายเหตุ		
			2566	2567	2568	2569			
1	โครงการสร้างความร่วมมือกับ ท้องถิ่นในการสำรวจและเก็บ รวบรวมข้อมูลฐานทรัพยากร บ้านนอก และ ตำบลแปด	หน่วยงานท้องถิ่น บริเวณชุมชน บ้านนอก และ ตำบลแปด	งบม.	เป้าหมาย	งบม.	เป้าหมาย	งบม.	เป้าหมาย	5,000
			5,000	อย่างน้อย 1 หน่วยงาน			5,000	อย่างน้อย 1 หน่วยงาน	
2	โครงการบันทึกข้อมูลฐาน ทรัพยากร	บริเวณริมเขื่อน ของมหาวิทยาลัยฯ	งบม.	เป้าหมาย	งบม.	เป้าหมาย	งบม.	เป้าหมาย	5,000
			5,000	ไม่น้อย กว่า 50 ชนิด	5,000	ไม่น้อย กว่า 50 ชนิด	5,000	ไม่น้อย กว่า 50 ชนิด	
รวมเงิน (บาท)			10,000		5,000		10,000		5,000

กรอบการก่อสร้างจัดสำนึก

ตารางที่ 3 การดำเนินงานในกิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

ลำดับที่	โครงการ/งานวิจัย/กิจกรรมเรื่อง	พื้นที่	งบประมาณดำเนินงาน				หมายเหตุ		
			2566	2567	2568	2569			
			งปม.	เป้าหมาย	งปม.	เป้าหมาย	งปม.	เป้าหมาย	
1	โครงการจัดทำสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	15,000	จำนวนพืช ไม่น้อยกว่า 50ชนิด	5,000	จำนวนพืช ไม่น้อยกว่า 50ชนิด	5,000	จำนวนพืช ไม่น้อยกว่า 50 ชนิด	
2	โครงการส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและการนำไปใช้ประโยชน์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5,000	จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ไม่น้อยกว่า 50 คน	5,000	จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ไม่น้อยกว่า 50 คน	5,000	จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ไม่น้อยกว่า 50 คน	
รวมเงิน (บาท)			20,000		5,000	10,000	5,000		